

182.

L. B. V.
DISPUTATIO PRIOR
DE

M. 3-27

9

PRINCIPIO
JURIS NATURÆ
GENUINO,

1709 22

Quam
Rectore Academix Magnificentissimo,
Principe Serenissimo ac Domino,
DN. FRIDERICO AVGVSTO,
Electoꝛatus Saxon. Herede,

3/2

D. XVII. Augusti M D C C I X.
hor. matur.

eruditorum examini
subjicient

P R Æ S E S

M. JO. ANDREAS Knoblach/
&

Respondens
DAVID CHRISTIANUS LANGIUS,
Wittenbergenses,
Ex Matre Fratres.

WITTENBERGÆ, Typis CHRISTIANI SCHROEDTERI, Acad. Typ.

VIRIS

*Prænobilissimis, Amplissimis,
Consultissimisque*

Reipublicæ Wittenbergensis

CONSULI gravissimo,

SYNDICO Jureconsultissimo,

PRÆTORIBUS magna auctori-
tate conspicuis,

ceterisque SENATORIBUS præ-
stantissimis,

Dominis ac Mæcenatibus suis,

Primum hoc Specimen Aca-
demicum

offert, eorumque patrocínio ac
favori se commendat

David Christianus Langius,
Wittenbergensis.

De
PRINCIPIO JURIS NATURÆ
GENUINO.

§. I.

Ebetur quidem hæc laus nostræ parentumque ætati, quod præ aliis Seculis multos, eosque ingenio ac eruditione præstantissimos viros produxerit, qui in doctrinam de jure Naturæ diligenter inquisiverunt, eandem accurato ordine consignatam,

dilucideque explanatam orbi erudito exhibere studuerunt: Verum si nobiscum perpendimus, quot contentiones, quot dissidia e contrario simul oborta fuerint, & quomodo circa idem doctrinæ caput in partes abierint viri docti, dubium est, magisne laudem illam obscurari ejusmodi opinionum diversarum, multitudine, an vero illustrari, existimemus. Quod si enim principia saltem ac fontes perlustramus, ex quibus præcepta & conclusiones Juris Naturæ derivandæ sunt, tot ferme inter se variantes sententias

A 2

depre-

dēprehendimus, quot libri hactenus de hac doctrina in lucem prodierunt. Alius ex voluntate Dei absoluta, alius ex statu integritatis, & imagine divina, alius ex statu quodam bellicoso, seu bello omnium erga omnes, alius ex societatis custodia, alius ex conservatione sui, alius alio ex capite decreta Juris Nat. deducere conatus est; ut adeo cui tuto fidendum, vix primo intuitu dignosci queat. Equidem jamdudum Lactantius, Cicero ille Christianus, *Lib. III. Div. Instit. cap. VII.* de Philosophia Morali, quum illam cum Physica compararet, judicavit: *Hic nullum dissidio, nullum errori esse locum; omnes unum sentire oportere, ipsamque Philosophiam uno quasi ore precipere; siquid fuerit erratum, vitam omnem everti.* Nihilofecius quantopere ab hoc Lactantii enunciato recesserint morum doctores, satis abundeque inter eruditos constat. Operæ igitur pretium nos facturos arbitrati sumus, si vires ingenii in hac doctrinæ parte exploraremus, & non quidem nova opinione diffidorum numerum cumularemus, sed potius de ejusmodi principio Juris Nat. genuino & adæquato cogitaremus, cum quo plerorumque sententiæ, veræ communiter, sed non adæquatæ, conciliari possent. Institutum ita prosequemur, ut, declarato breviter genuino principio, primarias aliorum opiniones circa hanc doctrinam strictim simul ad limam revoceamus, & quomodo illæ vel cum nostra sententia conciliandæ, vel prorsus improbandæ sint, demonstramus.

§. II.

De terminis exponendis non opus esse, putamus, ut magnopere simus solliciti, quum quivis jamdudum

dum sciat, quid per Principium, quid per Jus, quid per Naturam intelligatur. Nempe quando de Principiis hic differitur, sermo est partim de *principiis essendi seu constitutivis*, partim de *principiis cognoscendis*. De prioribus non tam inter se differunt eruditi, quam de posteriori. Omnes enim ferme Deum pro *causa efficiente* Juris Nat. agnoscunt, præter Moralistas quosdam Scholasticos, quos improvide etiam Grotius fuit secutus, & Atheos, ac Naturalistas illos, qui existimant, etiam locum habere Jus Nat. licet demus, non esse Deum. *Conf. Grotius in Proleg. de J. B. ac P. Kulpivius Colleg. Gros. Exercit. I. §. III. Puffendorffius de Jure N. & G. Lib. II. cap. III. §. XIX.* Sed hosce a viris cordatis abunde jam confutatos novimus. Nam Jus Nat. sine Deo sibi imaginari velle, idem foret, ac si quis legem diceret sine legislatore. *Materiam* J. Nat. omnium consensione constituunt bona & mala, honesta ac turpia. Illa quidem, prouti natura nos monet, esse ea necessario talia, ut ea prosequamur & appetamus; hæc vero, ut ipsa diligenter fugiamus ac evitemus. Quanquam hic etiam alioqui difficilis quæstio moveri solet, undenam honestas ac turpitudine illa originem ducat? ortumne habeat ex voluntate divina, an vero in se jamdum actiones quædam vel turpes vel honestæ ante omnem Dei voluntatem dicendæ sint? Illam tamen controversiam, facile sopiri posse existimamus, si nobiscum reputaverimus, Deum in constituendo decreto de creatione rerum non potuisse ea decernere, quæ vel imperfectionem, vel contradictionem involverent. Postquam autem Deus decrevit hominem condere rationalem, ex necessitate hypothetica non possunt

non, præscindendo etiam a voluntate Numinis legis-
latrice, quædam in se bona homini ac honesta, quæ-
dam vero turpia ac perniciosa videri. *Formam* Juris
Nat. itidem, omnes affirmant, consistere in eo, quod
mentibus hominum omnium natura infideat, (siqui-
dem vox ipsa docet, illud mortalibus natura innote-
scere debere,) eosque obliget ad actiones suas iuste ac
honeste instituendas. Quare etiam Cicero pro Milo-
ne dicebat: *Est hæc non scripta, sed nata Lex, quam non
didicimus, accepimus, legimus: verum ex natura ipsa ar-
ripuimus, hausimus, expressimus. Principium autem co-
gnoscendi est integra quædam propositio communis,
ex qua ceteræ propositiones & conclusiones de of-
ficiis cum erga Deum, tum erga seipsum, tum erga
alios recte instituendis deducendæ sunt. Atque de
hac imprimis inter se disceptant viri docti, & de ea,
nos quoque infra copiosius agemus.*

§. III.

Juris notio in triplici significato communiter u-
surpari solet. Modo enim operationibus nostris tri-
buitur, indeque actiones iustæ dicuntur, & quidem
vel sensu aiente, ut Moralistæ loqui amant, id est,
quæ necessario congruunt cum objecto suo, aut præ-
scriptæ a superiore atque mandatæ sunt; vel sensu ne-
gante, quo actiones etiam iustas appellamus, quæ sal-
tem non sunt illicitæ: Modo *Juris* vocabulum pro at-
tributo personæ accipitur, idemque est, ac qualitas
moralis personæ competens ad aliquid iuste haben-
dum vel agendum: Modo denique terminus *Juris*
sumitur pro lege Naturæ, aut potius complexu plu-
rium legum; quæ significatio in hoc argumento a ple-
risque attenditur. Non enim de consiliis saltem di-
cunt

cunt hic agi, quibus homini tantummodo svadeatur, ut actiones suas recte instituat, honesta semper sectetur, malis autem ac turpibus sedulo se absteineat; nec de permissione quadam solummodo sermonem esse, qua doceatur, quid mortalibus agere pro arbitrio suo liceat: verum obligationem Jus Nat. requirere, qua singuli homines ad ejus præscriptum actiones suas conformare teneantur. *conf. uterque Grotius, Hugo de J. B. & P. Lib. I. cap. 1. §. 18. Guilielmus de Principiis J. N. cap. 1. §. III.* Nos primam significationem, quoad actiones in se justas, cum tertia, sine omni tamen confusionis periculo, hic conjungendam esse, arbitramur.

§. IV.

Natura vocabulum tanto diligentius ab æquivocatione liberari meretur, quanto sæpius inde confusionem in hac doctrina ortam esse, deprehendimus. Sumitur autem *Natura* nunc pro instinctu naturali in omnibus animantibus, nunc pro ipsa ratione in homine, nunc pro affectibus vitiosis, nunc pro ordine rerum naturali, nunc pro ipso Deo, quem veteres Naturam naturantem dicere solebant, nunc pro naturali illa Dei operatione, quæ mentibus nostris infedit, cujus Deus auctor est, quemadmodum, Augustinus loquitur, *Lib. III. Confess. vid. Gvil. Grotius l. c. §. V.* Quas diversas vocis *Naturæ* significationes confundere visus est cum vetere Jureconsulto, Ulpiano, Hugo de Roy, quippe qui etiam brutis animantibus aliquod Jus Nat. tribuere voluit, sed pro ultimo, qui in hac disciplina usu venire solet, primum vocis *Naturæ* significatum male arripuit. A
liud

liud enim est Natura, aliud Jus Naturæ, ut probe
observat B. Zentgravius *de Orig. Verit. & Immut. Re-
Etit. Juris Nat. pag. 7.* Nec aliquis hoc nomine secun-
dum jus Nat. agere dicendus est, quando & quia se-
cundum vim & instinctum naturæ agit; quemadmo-
dum nec vicissim, quod est contra jus Naturæ, et-
iam contra naturam esse, dici debet. Consvlescere
cum parentibus procreandæ sobolis causa negat,
Myrrha apud Ovidium *Lib. X. Metamorph. Fab. IX.* esse
contra naturam, etsi contra Jus Nat. commissum
scelus sit: sicut & vicissim contra naturam sive na-
turalem instinctum est, supplicio capitali afficere,
homicidam, quum homo per naturam mortem hor-
reat, etsi non adversetur Juri Naturali. Minus re-
cte ideo etiam fecit Vasquez, quando Naturam in
præsenti doctrina juxta secundum significandi mo-
dum pro ipsa ratione accepit, dixitque, Legem Na-
turalem in creatura rationali esse ipsammet natu-
ram, quatenus sit rationalis *Tom. I. secunda Disp. CL.
cap. III. §. XXII.* quum ratio medium & δεικτικόν &
δεικτικόν quidem sit Juris & Legis Naturalis, non au-
tem Lex ipsa, quæ ab alio superiore rationi promul-
gata & impressa est. Pertinet huc etiam illorum
error, qui per naturam hic ordinem naturalem a
Deo constitutum intelligunt, quum non minus bru-
ta & res inanimatæ æque ac homines ordinem in-
agendo naturalem observent: nequaquam tamen
ea jure quodam naturali aliquis obligari, assevera-
bit. Sed dominatur hic notio Naturæ in ultimo si-
gnificatu, quo Deus menti humanæ naturaliter per
notiones communes imperium inscripsit, juxta quod
ratio

ratio in actionibus necessario suscipiendis intermit-
tendisque judicare debet,

§. V.

Verum antequam ad ipsummet institutum ac-
cedamus, & de principio, ex quo capita Juris Nat.
deriventur, agamus, prius non immerito quæri-
mus cum Guil. Grotio *l. cit.* §. VII. an detur aliquod
Jus Naturæ? Non enim desunt cum ex veteribus,
tum recentioribus, qui illud vel in dubium vocare,
vel prorsus inficiari conati sunt. De Euphemo te-
statur Thucydides, quem *Lib. VI. pag. m. 166.* ita locu-
tum esse refert: ἀνδρὶ τυράννω ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχέσθαι &
δὲν ἄλογον ὃ, τί ξυμφέρον *principi aut reipublica imperi-
um habenti nihil injustum, quod utile.* De Academi-
cis veteribus constat, inprimisque de Carneade La-
ciantius scribit: *Ejus disputationis summam hanc fuisse;*
Jura sibi homines pro libertate sanxisse, scilicet varia pro
moribus, & apud eosdem pro temporibus saepe mutata; jus
autem naturale esse nullum: Omnes & homines & alias
animantes ad utilitates suas natura docente ferri; proin-
de aut nullam esse justitiam, aut si sit aliqua, summam
esse stultitiam, quoniam sibi noceret alienis commodis con-
sulens. *Lib. V. Divin. Instit. cap. XVI.* De Archelao,
Pyrrhone, & Aristippo consulatur Diogenes Laer-
tius in Vitis. Ex recentioribus multi huc referunt
Spinozam, Hobbium, Thomam Anglum, Hel-
montium, aliosque, conf. *B. Roebrensæ, Præceptoris*
quondam desideratissimi, Prudentia Moralis Part. III. cap.
II. §. VII. Esse vero Jus Naturale, ea, qua nobis

B

Vel.

Velthufius in *Tract. de Principiis Justitiae & Decori* præ-
avit, via declarabimus, unde postmodo facile prin-
cipium quoque Jur. Nat. cognosci & investigari po-
terit. Tria autem sunt postulata, totidemque
conclusiones, quæ ex iis eliciuntur, quibusque post-
ea Virtus ac Virtutis Moralis demonstratio superstru-
itur. Initio, siquidem hic sermo non est cum A-
theis, qui ex alio capite de existentia Numinis con-
vinci queunt, præsupponimus, Deum esse; ipsum
condidisse Mundum in sapientia, pariter nobis con-
cedi, petimus; Porro Deum sapienter conditum
mundum sapienter quoque conservare, adeoque in
regimine mundi justitiam, sanctitatem ac veritatem
exercere velle, ob summam essentia divinae perfe-
ctionem etiam assumimus. Ex hisce postulatis &
concessis concluditur I.) Deum in creando mundo
finem sibi proposuisse, ad eumque media dirigere,
quum alioqui non sapienter creasse omnia dicendus
esset, propterea quod Sapientia semper directionem
mediorum ad certum finem innuit. II.) Media in
se habere debere aptitudinem ad finis consecutio-
nem, alioqui, Deum propter finem operatum esse,
dici non posset. III.) Hominem non impune la-
turrum, si faciat contra Sanctitatem ac Veritatem
Numinis, devietque hac ratione ab ordine illo, quem
ab homine observari vult Deus in consecutione fi-
nis, quem & sibi & homini, seu creaturae rationa-
li, proposuit; præmioque e contrario afficiendum
illum, qui vitam & mores instituit juxta ordinem
a Deo præscriptum. Nihil enim aliud indicat justi-
tia Dei, præter poenarum & præmiorum legitimam
distrib-

distributionem, ut scilicet malis acerba sit conditio, bonis grata & optata. Ex hisce omnibus porro cum Velthufio colligimus, dari Jus Naturæ virtutemque & vitium Morale, quod notionibus communibus sua sponte cognoscatur: neque ex utilitatis & commodi ratione formam boni moralis & virtutis petendam esse, sed ex ratione ipsa, cujus rationis nova ratio quærenda non sit, quia tunc res abiret in infinitum. Neque existimandum, rationem illam nisi commodo & utilitate, quam cultus virtutis effundit in societatem civilem, ac si de virtute judicium fieri non posset, nisi ex ejus exercitatione, magni fructus ex vita civili, multorumque incommodorum fuga ostenderetur; quum non istorum malorum & commodorum per virtutis usum æstimatio atque consideratio nobis demum pariat ideam & notionem virtutis, sed ob finem antea dictum vim illam de virtute & vitio morali *ex congruentia vel repugnantia actuum cum objecto* judicandi ipsummet Numen nobis ingeneraverit, nempe ob decretum justitiæ, sanctitatis, veritatisque in conservatio-
ne & regimine mundi exercendæ.

§. VI.

Posteaquam igitur de existentia Juris Naturalis ad præscriptum Velthufii constat, demonstratumque est, quomodo ejus notio & dictamen ipsis hominum mentibus ingeneratum sit, facile jam erit declaratu, quodnam principium cognoscendi genuinum constituendum, & ex quo enunciato de-

B 2

creta

creta Juris Nat. deducenda sint. Nemp̄e quum
actio omnis fiat propter finem, homo autem per
hactenus dicta semper finis in creatione rerum à
Deo intenti considerationem sibi ante oculos pone-
re debeat, sua sponte hoc axioma, tanquam pri-
mum Juris Nat. principium sese homini offert :
*In agendo, seu creatura rationalis, semper respice finem,
a Sapientissimo Numine in creatione mundi intentum, si-
bique per dictamen rationis natura impressum.* Finis
autem ille, quum duo involvat, una ex parte Ju-
stitiam, Sanctitatem, Veritatemque Numinis ho-
mini sistat, quam in regimine rerum universarum
exercendam decrevit Deus immortalis, qui nec al-
liter decernere potuit ob repugnantiam vel congru-
entiam actuum in se bonorum vel malorum cum
objectis; altera vero ex parte ipsam conservatio-
nem mundi conditi proponat; ad utrumque
impigre observandum quoque homo se obligatum
esse, agnoscet. Nimirum primario ad sanctita-
tem Numinis, justitiam, veritatemque, quæ ha-
buit respectum ad actuum rationem internam,
semper oculos intendet, actionesque suas ad ean-
dem conformare studebit; deinceps & secunda-
rio ea simul, quantum in se est, diligenter procu-
rabit, quæ ad conservationem felicitatemque sui,
seu creaturæ præstantissimæ, mundique partem
excellentissimam constituentis, pertinere intelli-
get. Verbo: Homo, ut est creatura, sui con-
servationi studebit, quod ex ordine naturali patet;
ut est creatura rationalis, actus componet cum
suo objecto, adeoque Justitiæ & sanctitati Numi-
nis

nis se conformabit, quod ab eo Jus Naturale requirit. Hinc etiam constabit, quæ jure naturæ vetita sint, quæ vero mandata. Scilicet quæcunque ita sunt comparata, ut cum objecto suo necessario congruant, adeoque sine illis antea commemoratis finis obtineri nequeat, illa tanquam jure Naturæ imperata profequetur homo; ea autem, quæ non congruunt cum objecto, pugnantque cum sanctitate & justitia Dei, vel etiam interitum sui ac damnum accelerant, tanquam jure naturali prohibita sibi, evitabit studiose.

§. VII.

Genuinum ac rectum esse hoc Juris Nat. principium, inde probamus, quia singula hic deprehenduntur, quæ alioqui a sapientibus ad principia requiri dicuntur. Scilicet quodvis principium debet esse initio Verum, deinde Evidens, Primum, ac denique Adæquatum in genere suo, ut & omnia & sola illa sub se comprehendat, quæ postea ex eo deducenda sunt. Ita enim Philosophorum Princeps Analytic. Poster. Lib. I. cap. II. scribit: ἀνάγκη, τὴν ἀποδεικτικὴν ἐπιστήμην ἐξ ἀληθῶν τ' εἶναι, καὶ πρώτων, καὶ ἀμέσων, καὶ γνωριματέρων, καὶ αἰτίων τῶ συμπεράσματος. ἕτως γὰρ ἔσονται αἱ ἀρχαὶ οἰκείαι τῷ δεικνυμένῳ. *Demonstrationem oportet esse ex veris, & primis, & notioribus, & causis conclusionis. Sic enim erunt principia propria ejus, quod demonstratur.* Ad Veritatem igitur enunciati nostri quod primo attinet

net, illam inficiaturum esse facile neminem, arbitramur, quum ratio prædicandi fundata sit in ipsa conditione subjecti, sub qua illud necessario in præsentem considerandum venit. Doctrina enim Juris Naturæ subjectum nobis repræsentat hominem, prouti natura sese habet, atque a Deo sapientissimo est productus, ideoque pro hac conditione & in hoc statu naturali actiones suas instituere debet. Sola autem hæc conditio inter creaturas visibiles homini est essentialis, eumque ab aliis distinguit, quod ipsi excellentissimum hoc donum, singularemque hunc characterem tribuerit Deus immortalis, quod nempe ratione fit instructus: recte igitur in principio nostro subjecti loco Hominem collocavimus, cum hac determinatione, quatenus est creatura rationalis. Jam vero quod Prædicatum firmiter hac conditione innitatur, itidem mente quivis haud difficulter assequetur, qui paulo diligentius dicta secum perpenderit. Etenim ratio quid aliud est, quam facultas tum cognoscendi dijudicandique vera æque ac bona, quam Intellectum appellamus; tum libere agendi, bona appetendi ac prosequendi, mala vero averfandi ac fugiendi, quæ Voluntatis nomine venit? Ubi quidem controversiam illam in præsentem nostram non faciemus, quando a recentioribus quæritur, vis judicium ferendi de rerum veritate pariter ac bonitate Voluntate potius, an Intellectui adscribenda sit? quod prius plurimi ex modernis asseverare student: quos tamen vel unicum Medæ exemplum alia edocere posset, quæ accurate duas mentis facultates

tes discernit, & utrique suum officium tribuit, quando dicit apud Ovidium: *Videō meliora, proboque,* en intellectus & cognitionem & iudicium de bonis! *Detiora sequor,* en post institutum iudicium Voluntatis adhuc in agendo libertatem! Interea, quum hac ratione homo natura habeat facultatem dijudicandi bonum a malo, & natura ad boni profecutionem, ad mali autem aversationem propendeat: idcirco menti hominis ingenerata sit oportet norma dijudicandi bona, & finis quidam communis animo impressus sit, necesse est, ad quem, ceu rationalis creatura respiciat semper actionesque suas dirigat. Ille finis autem, uti ex §. V. patet, quum sit conservatio sui cum iustitiæ & sanctitatis Dei imitatione conjuncta, quam homo obtinere nequit, nisi actus omnes conformet cum objectis: verum omnino manet principium nostrum, quippe quod ita ex ipsa hominum naturali conditione fluere videtur.

§. VIII.

Sed forte in Veritate hujus principii declaranda obligationem desideras, qua manifestum sit, hominem per principium hoc ad actiones suas ita instituendas obstrictum teneri? Enimvero habes hic decretum & mandatum Dei, ut supra visum est, qui non solum potest, verum etiam vult homines obligare, ut operationes suas ad legem naturalem moderentur. Quod possit eos obligare, non

non quidem ex eminentia majestatis & virtutis divinæ, neque ex potestate, utpote cui nemo resistere possit, multo minus ex nuda consensione hominum probamus; verum jure creationis & conservationis evenire dicimus, quare Deo justa causa tribuatur, ut obsequium a mortalibus exigere, immorigerosque & reluctantes poenis afficere queat. Nam qui opus aliquod produxit, jure hoc etiam sibi vindicat, suoque dominio & suo imperio illud obnoxium dicit. Sed Deus homines ex nihilo formavit, quod supra, ut concessum, cum Velthufio assumimus, illis quoque rationem & libertatem largitus est, ideo hanc etiam certis legibus adstringere atque intra justos limites coercere utique potest. Quod autem Deus hominem etiam velit obligare, patet ex eo, quia sine observatione legis naturalis homo salvus & incolumis esse non potest. Jam vero Deus hominem non produxit, ut eum statim iterum destrueret, sed utique ejus conservationem, incolumitatem ac felicitatem intendit; ad legem itaque naturalem ipsum omnino etiam vult obligatum esse, ut hanc semper observet, ad ejusque præscriptum actiones suas dirigat. Conf. *Buddei Philos. Pract. part. II. cap. IV. §. III.* Atque hæc obligatio fuit ex Jure Naturæ, quatenus ab aliis cum lege Naturæ idem esse dicitur; cui accedit obligatio Juris Naturalis, quatenus Jus est, quæ oritur ex necessaria vel congruentia, vel repugnantia actus & objecti.

§. IX.

Prioritatem principii nostri nemo, credimus, impugnet, quum in eo per hæcenus dicta contineatur prima veritas, ex qua omnis veritas Juris Nat. postmodum deducenda est. Ad evidentiam potius transimus, & quomodo hæc itidem enunciatio competat, indicandum esse, judicamus. Hic equidem nonnulli tantam perspicuitatem desiderant, ut etiam flagitiosi ac stulti homines statim inde præcepta Juris Nat. intelligant, iisque persuaderi se patiantur. Ita Christ. Thomafius Tr. de Fundamentis Juris Nat. & Gent. Lib. I. cap. IV. §. IV. scribit: Debet primum principium, quod quarimus, esse perspicuum, hoc est, ut non solum conveniat cum intellectu sapientum, sed & sit ad captum & sensum communem stultorum. Sed quum legis naturalis non sit, tantum persuadere, verum, etiam obligare, & juxta ipsam Viri celeberrimi hypothesein necessario perversi homines a stultitia prius liberandi sint, meliusque de vera felicitate informandi, antequam ea agere possint, quæ vitam ipsorum reddat & maxime diuturnam, & felicissimam; frustra hic ejusmodi perspicuitatem, quæ ad stultorum captum sit, desiderari arbitramur. Rectius sentit Puffendorffius, qui de Jure Nat. & Gent. Lib. II. cap. III. §. XIII. Quamquam, inquit, non cujusvis sit, legem naturalem artificiosa deductione ex principio suo eruere; ut tamen omnibus hominibus usu rationis gaudentibus illa cognita dici possit, sufficit, quod saltem mediocria ingenia eam demonstrationem sibi ab aliis propositam capere, & ejusdem veritatem, collata natura sua conditione, liquido perspicere queant. Talis igitur evidentia in nostro quoque principio adest, ut non tantum perspicui illud

C

statim,

statim, verum etiam singula juris Nat. præcepta ab ingenii vel mediocribus ex eo facile deduci possint, quod posterius, quum de adæquatione agemus, post-hac patefiet. Etenim I.) cui mortalium sui conservandi studium non est evidens? quis non videt, quemvis illud a natura edoceri, omnesque eo semper eniti, ut inprimis sui conservationem procurent? Quod vero II.) conformationem actionum ad justitiam & sanctitatem Numinis attinet, ejus evidentiam declarant α) *Notiones communes*, de Deo, ejus bonitate, justitia, sanctitate, veritate, ideo a natura nobis impressæ, ut ad eas in agendo respiceremus: quas licet non desint, qui hodie impugnare, vel profusius inficias ire audeant, ut fecit Lockius, Petrus Bælius, Fontenellius aliique, recte tamen eas e contrario a viris celeberrimis propugnatas & defensas esse novimus, præcipue quum Gentium Doctor Paulus ad convincendos Romanos easdem quoque urgeat, *Rom. 1, 20. c. 11, 14. 15.* conf. *Magnif. D. Valent. Ernesti Loeftberi, Præceptoris ac Patroni æternum observandi, Prænotiones Theologicas p. 115.* Declarant β) *motus interni*, quos penes se percipit homo in actionibus suis, quibusque admonetur semper, ut justitiæ divinæ in agendo rationem habeat. Recte enim & juste si operationes instituunt mortales, quietem & gaudium internum sentiunt; secus si faciant, interne ipsorum mens angustatur, statimque supremum aliquem judicem veretur & timet, tanquam vindicem malarum actionum. Declarat denique γ) *Naturalis propensio* hominis ad dignitatem suam tuendam, qua sui præ aliis creaturis præstantiam agnoscens homo semper majorem perfectionem appetit, eaque facere studet, quæ

quæ sibi majorem æstimationem conciliant; illa autem fugit, quibus sibi maculam aut labem contrahe-
re, vel etiam vitæ suæ conditionem infra brutorum a-
nimantium sortem detrudere videtur. III.) Inprimis
evidentiam principii confirmat demonstratio desum-
ta a necessaria actuum ipsorum vel congruentia vel
repugnantia cum objecto, qua illi per naturam & in
se cum rebus objectis vel convenire, vel non conve-
nire judicantur, uti ex blasphemia & cultu Nu-
minis, ex *αυτοχειρας* crimine, & sui conservandi stu-
dio, ex læsione alterius hominis innocentis & mutua
mansuetudine ac benevolentia patet. Quæ omnia
evidenter satis ac perspicue ostendunt, hominem non
tantum ingeneratam sibi a natura sanctitatis & justit-
iæ divinæ notionem habere, verum etiam internis
veluti stimulis concitari, ut ejusmodi perfectiones i-
mitetur, seque ad eas, quantum fieri potest, conformet.

§. X.

Verum dicat aliquis cum Puffendorffio l. c. §. V.
obscurum esse ejusmodi enunciatum ex eo, quod lon-
ge alia sit sanctitas, & justitia Dei, quam hominum, ut
adeo hi sese ad illam conformare nequeant. *Inter ho-
mines, inquit ille, sanctum nos solere vocare, qui crassioribus
se se vitis abstineat, & officii sit observans. Ad istunc mo-
dum quis sanctitatem Dei conceperit? Justum inter homines
haberi, cui cordi sit, neminem ledere, suum cuique tribuere;
At Deo utique jus esse, quod creavit, destruendi, etiam cum
aliquo doloris sensu. Sed ante omnia hic monemus, a-
liam esse conformitatem & similitudinem essentialem
seu univocationis, ut loqui communiter solent, aliam
vero accidentalem & nude representationis. Ab hac ad
essen-*

essentialis in Deo sanctitatis & justitiæ accuratam co-
 gnitionem in omnibus nemo utiqve progredietur. Præterea sanctitas, si proprie & strictim sumatur, non
 abstinẽtiam a crassioribus tantum vitii, verum per-
 fectam omnisqve labis expertem puritatem denotat;
 & hoc modo etiam sanctitatem Numinis homini ratio
 sistit. Justitia vero nihil aliud indicat, quam rectitu-
 dinem Voluntatis suam cuiqve tribuentis remuneran-
 do & vindicando; quæ licet in Deo longe perfectior
 sit, quam in homine, & ad longe plures actus ob jus
 creationis dominiumqve supremum in res universas
 extendatur, ad quos exercendos aut suscipiendos ho-
 mo neqve jus, neqve facultatem habet; nemo tamen
 ideo negabit, generatim consideratam illam recti-
 tudinem Voluntatis divinæ ipsum in agendo imitari,
 ad eamqve operationes suas conformare & posse &
 debere. Et quid est, quod nos hodie tantopere am-
 bigamus, utrum homo in agendo ad Deum respicere,
 eiqve se conformem reddere debeat? quum ipsimet
 Gentiles dudum id agnoverint: qui quamvis in pra-
 xi plerumqve in devia abirent, & nescio quam sibi
 ἐπιθεώσω imaginarentur; satis tamen inde perspicere
 licet, agnovisse illos non saltem justitiam & sanctita-
 tem Numinis, verum etiam hanc homini pro viribus
 omnino imitandam judicasse. Ita notum est illud
 Pythagoræ in *Aur. Carm.*

τῶτων χεὶ ἐρᾶν σε
 ταῦτά σε τῆς θεῆς ἀρετῆς εἰς ἕνεκα θῆσαι.

Hæc te amare oportet,

Hæc te in virtutis divinæ vestigia ducent.

Sic etiam Socrates apud Platonem cum Theæteto p.
 m. 82. ita loquitur: διὸ περὶ αὐτῶν χεὶ ἐνθεύδῃ ἀείσει φέου-

γεν

γενεῖν ὅτι τάχιστα, Φυγή δὲ ὁμοίως θεῶν κατὰ τὸ δυνατόν.
 ὁμοίως δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι.
quare conandum est, ut hinc illuc quam celerrime fugia-
mus; fuga autem est, ut Deo similes pro viribus efficiamur.
Deo similes efficit cum prudentia justitia & sanctitas. De
 qua conformatione cum Deo quoque Plutarchus scri-
 bit Tom. I. Op. fol. 550. σκοπεῖτε πρῶτον, ὅτι κατὰ Πλάτωνα
 πάντων καλῶν ὁ θεὸς ἑαυτὸν ἐν μέσῳ παραδειγμα θεμεν-
 τὴν ἀνθρώπινην ἀρετὴν ἐξομοίωσιν ἔσσαν ἀμείω γέπως, πρὸς αὐ-
 τὸν ἐνδιδῶσι τοῖς ἐπεσθαι θεῶν δυναμένοις, *considerate primum,*
quod, Platone auctore, Deus se in medio exemplar omnium
honorum quum proposuisset, humanam virtutem, qua homo
similis Deo aliquo modo saltem redditur, parandam concessit
his, qui Deum sequi possunt.

§. XI.

Adequatum denique etiam est principium supra
 constitutum, quia ex illo & omnia & sola præcepta
 Juris Naturæ ultimo per legitimæ consequentiæ leges
 inferuntur, atque in illud iterum resolvuntur. Sem-
 per enim actiones nostræ sunt examinandæ ad creato-
 ris decretū & finem, quem Deus in agendo nobis præ-
 scripsit, & ad quem perpetuo hominem vult esse ob-
 ligatum. Quod igitur ex hoc principio initio *sola præ-*
cepta Jur. Natur. fluant, inde patet, quia nobis per di-
 ctamen rationis natura notum & inscriptum esse di-
 citur. Sic autem neque præcepta Juris positivi divini,
 neque humani, sub se comprehendit, quorum illa
 ex revelatione peculiari, hæc vero ex arbitrio & con-
 sensione hominum originem trahunt. Deinceps ve-
 ro etiam *omnia præcepta* Juris Natur. principium hoc
 pro sede & fundamento suo agnoscunt. Etenim jus
 Natur. hominem informare debet, quomodo ad offi-

cia cum erga Deum, tum erga seipsum, tum erga alios homines recte præstanda obstrictus sit. Quocunque modo autem hominem consideres, principium nostrum eum obligabit ad actiones suas rite instituendas. *Officia erga Deum* exigis: enunciatur hoc statim monstrat, quod a Deo dependeas, ad ejusque decretum tibi, tanquam creaturæ rationali, agendum sit, quod ipse non tantum condiderit mundum, sed etiam in ejusdem regimine justitiam & sanctitatem exerceri velit; unde non poteris non amare Deum, eumque ut summe justum, potentem ac sanctum revereri, quibus ipsis actibus, tanquam actibus necessario cum objecto congruentibus, cultus Dei absolvitur. *Officia hominis erga seipsum* declarare cupis: statim hic apprehendis, te ita vivere debere, ut & tui conservationi studeas, & in agendo te ad sanctitatem Numinis conformes: illud vitam temperantem, hoc sanctam, honestam, & virtutis studiosam exigit. Denique *officia erga alios* desideras: ob tui conservationem tibi necessario socialiter vivendum esse, facile perspicias, propterea, quod ad tuendam vitam aliorum semper auxilio indigeas. Quomodo autem hic gerere te debeas, justitiæ & sanctitatis studium docebit, & accurata ac diligens collatio actuum omnium cum objectis suis. Laudamus hic regulam Hobbii, ex principio nostro directe fluentem, licet in eadem secundum suam hypothesein sibi ipsi contradixerit: *Quando quis scire vult, quod facturus est in alterum, utrum jure naturali facturus sit, nec ne, putet, se esse in alterius loco, Hobbes de Cive cap. III. §. XXVI.*

§. XII.

Declarato itaque genuino Juris Nat. principio, reliquum est, ut de aliorum opinionibus circa hanc doctrinam

Erinam quid habendum sit, breviter moneamus. Et quoniam THOMÆ HOBBIJ, Malmesburiensis, modo fecimus mentionem, ejus hypothesis primo etiam loco nobis considerata venit. Hic autem vir aliqui acutissimus, Legem Naturæ describit, quod sit *dictamen rectæ rationis circa ea, quæ agenda vel omittenda sunt ad vitæ membrorumque conservationem, quantum fieri potest, diuturnam.* Ubi tamen, quid per rectam rationem intelligat, in adjectis annotationibus statim exponit: *Per rectam rationem, in statu hominum naturali intelligo non, ut multi, facultatem infallibilem, sed ratiocinandi actum, id est, ratiocinationem uniuscujusque propriam & veram circa actiones suas, quæ in utilitatem vel damnum ceterorum hominum redundare possint.* Principium igitur & fundamentum omnis Juris Naturæ in hoc enunciato ponit: *Querenda est pax, ubi haberi potest; ubi non potest, querenda sunt belli auxilia.* Sed quum Hobbius ex confictio quodam bello omnium adversus omnes, seu ex mutuo metu initia omnis juris, omnisque societatis deriver, imo ante pacta & leges conditas nullam neque justitiam, neque injustitiam, neque bonum, neque malum publicum esse inter homines magis, quam bestias, statuat, *Tr. de Homine cap. X.* tantum abest, ut verum hoc principium Juris Nat. esse queat, ut saltem dicis causa illud in medium attulisse videatur. Quod si præfationem ad Tract. de Cive inspicimus, Hobbius jus Naturæ prorsus inficias ivisse, pater. Aperte enim, ibi operam illorum probat, qui ostenderint, doctrinas de justo & injusto, bono & malo, præter leges in unaquaque civitate constitutas, esse nullas. Facile proinde assentimur celeb. Buddeo, qui in Historia Juris Nat. §. XXVI. de ipso ita judicat: Suam, quam Hobbius ex-
cogi-

cogitavit de statu naturali fabulam, ceteraque, quæ eadem superstruxit, eo comparatam voluit, Carolo secundo ut placeret, Angliæ Regi. Conf. *illustris Henr. Cocceji Leviathan confutatus.*

§. XIII.

Hobbio statim accensemus BENEDICTUM SPI-NOZAM, qui quum omnia dicat dependere a necessitate quadam irrefragabili, & tantum cuius licere, asseveret, quantum ipsi virium a natura tributum sit, adeoque ex potentia cujusvis hominis jus Naturæ metiatur; nemo non videt, leges Naturales non adstrui, sed everti potius per ejusmodi necessitatem Stoicam, hominique nescio ad quid non agendum, si vires saltem suppetant, libertatem concedi. *Vid. Tract. Theol. Polit. c. II. & IV. it. de Intellectus emendat.*

§. XIV.

Decus illud Angliæ JOANNES SELDENUS, qui ad disciplinam Ebræorum sistere eruditus Jus. Nat. voluit, varia capita conjunctim commemorat, nempe de cultu extraneo, de maledictione Dei, de effusione sanguinis sive homicidio, de turpitudine ex concubitu, de rapina & furto, de regimine forensi, de membro animalis viventis non comedendo, quæ Ebræorum magistri pro regulis præcipuis Jur. Nat. habeant, quarumque alias primo hominia Deo datas, alias vero post eluvionem demum Noacho promulgatas esse dicant. Verum ut taceamus, quod hac ratione sequeretur, homines ante eluvionem non ita obligatos fuisse ad Jus Nat. quam quidem posteri Noachi, quod plane inconveniens foret; jamdum ex ipsa præceptorum commemoratione quis intelligit, ad Jus Nat. quædam hic referri, quæ non nisi ex Lege positiva & revelatione

tione constant, adeoque ad præsentem disciplinam
prorsus non pertinent.

§. XV.

In examinandis illorum opinionibus, qui vel ex ordine Naturæ, ut SFORTIA PALLAVICINUS, vel ex communi hominum benevolentia, ut RICHARDUS CUMBERLAND, principium Juris Nat. construunt, non est, ut moram trahamus. Ad notissimas potius hypothesen nos convertimus, quas hodie adhuc Moralistæ celeberrimi amplectuntur, & quid in illis initio desideremus, deinde vero in quantum cum principio nostro conciliandæ sint, indicabimus. Tres autem præcipui sunt modi, quibus recludere fontes Juris Nat. contendunt. Nimirum alii cum Grotio & Puffendorffio custodiam societatis in medium adducunt: alii cum B. Valent. Alberti ex statu integritatis principium Juris Nat. derivant: alii cum Christiano Thomasio conservationem sui & studium eorum, quæ vitam hominum reddunt & maxime diuturnam & felicissimam, omnium optime fontem J.N. declarare, credunt.

§. XVI.

Quod ad sententiam B. VAL. ALBERTI, Theologi summi, attinet, fatemur, hunc magnæ eruditionis virum abunde omnibus demonstrasse, quam optime sit in hoc doctrinæ genere versatus. Quando autem imaginem divinam pro norma & principio Juris Nat. assumit, multa quidem eleganter illustrat; veruntamen iis Christiani potius, quam omnes homines videntur obligari. Etenim illa erat perfectio & ornamentum aliquod supernaturale: hic autem de perfectione & rectitudine actionum suarum homo est sollicitus, quam ex viribus naturæ potest consequi. Totam ima-

D

ginem

ginem divinam post lapsum amissam esse, docent S. literæ: quis vero Jus Nat. interiisse credat? Minime igitur Jus Nat. cum imagine illa divina idem facere potest, & magis hæc talia ad Theologiam Moralem, quam ad disciplinam juris Nat. pertinere videntur. Interea utique recte fecit B. Vir, in eoque vobiscum consentit, quod in conformatione nostri cum Creatore principium posuerit Juris Naturæ, si modo illam non ex habitu supernaturali, sed ex naturæ viribus deduxisset.

§. XVII.

De Socialitate satis constat, quæ jamdum disputata fuerint inter viros eruditos, neque illam litem in præsentem nostram faciemus. Agnoscimus doctrinæ de custodia Societatis veritatem, addimus, & aliqua ex parte perspicuitatem, quum homo natura ad societatem inclinaret, ac sine illa commode vivere nequeat, ideoque contra eandem nihil faciendum esse, ipsa ratio dicitur. Sed non adæquatum nobis videtur esse principium socialitatis; siquidem inde tantum officia erga proximum immediate derivantur, & non nisi indirecte officia hominis erga Deum & erga seipsum ex eo declarari possunt, id quod etiam ipsemer celeb. Thomæsius, acerrimus antea hujus sententiæ propugnator, in *Fundamentis Juris Nat. & Gent.* quæ superiore anno prodierunt, agnoscit; *Custodia socialitatis*, inquit, *hactenus quidem a nobis contra objectiones dissentientium non male defensa, jam displicet, quia partim ambagibus opus est in deducendis hominis officiis erga seipsum; partim non adeo perspicue comprehendit præcepta honesti; partim etiam vel miscet, vel certe non accurate secernit præcepta justitiae & decori.* *Lib. I. cap. VI. §. XIX.* Quare doctrina de socialitate in eo quidem nobiscum consentit,

tit; quod itidem hominē ob sui conservacionem obligatum esse ad societatis custodiam dicimus; frustra tamen ideo illam pro adæquato Juris Nat. principio venditari, nobis persuasum habemus.

§. XVIII.

Ultimo denique loco non prætermittenda est propositio CHRISTIANI THOMASII, quam *lib. cit. §. XXI.* pro norma universali quarumvis actionum, & principio genuino Juris Nat. tradit, nempe, *Facienda esse, que vitam hominum reddunt & maxime diuturnam & felicissimam.* Ubi quidem verum hoc enunciatum esse, dicit, propterea quod apud omnes gentes donum Dei maximum habeatur vita longa & felix; esse quoque perspicuum, & connexionem subjecti cum prædicato in primis ad captum & palatum stultorum esse dispositam, quum omnes velint vivere feliciter & diutissime. Verum aut inanem illam felicitatem intelligit Auctor celeb. quam stulti quivis in vita flagitiosa, voluptuosa, ambitiosa, vel divitiarum ac opum saltem appetente sibi imaginantur; aut de vera felicitate ipsi sermo est, quam bene cordati in tranquilla, moderata, justitiæ ac honestatis studiosa vita propositam sibi habent. Si de priore loquitur, enunciatum pugnat cum ipso Jure Nat. eique plane contrarium erit; Si de posteriore, sibi ipsi contrariatur Auctor, propositioque minime stultis perspicua, multo minus ad eorum captum & palatum confecta, dicenda est, quum longo labore opus sit prius, quam stulti & pravis inclinationibus indulgentes homines vanam suam de felicitate persuasionem mittant, & rectius de vera felicitate informari se patiantur. Quid? quod in principio illo nulla appareat obligatio, mortales in agendo ad præscriptum

supe-

superioris obstringens, quam tamen Jus Naturæ alio-
qui requirit: sed nudum ibi consilium suppeditatur,
quo tantummodo svadetur hominibus, ut rectius ac-
tiones suas instituere discant, quo nempe vitam su-
am quam diutissime conservent, felicesque vivere,
possint. Præterea licet ex principio illo officia ho-
minis erga seipsum, & ob vitæ diuturnam conserva-
tionem, aliqua ex parte etiam officia erga alios deri-
vari possint; quomodo tamen inde officia erga De-
um fluant, justitiaque & honestas naturalis explicari
queat, non videmus. Quare iterum in eo quidem,
hæc sententia nobiscum convenit, quod homo sui con-
servationi ac felicitati studere debeat: quoniam vero
sub hoc studio omnia præcepta & officia Juris Natu-
ralis non comprehenduntur, neque omnia requisita
principii in supra adducta propositione adsint, falso pa-
riter eandem pro norma actionum universali & genui-
no Juris N. principio assumi, existimamus.

§. XIX.

Atque hæc fuerunt, quæ circa doctrinam de princi-
pio Juris Nat. edisserere animum induxeramus. In,
examinandis aliorum opinionibus nos ita, credimus,
fuisse versatos, ut libere quidem, modeste tamen, men-
tem nostram exposuerimus. Tantum enim abest, ut
Virorum de universa Republica literaria immortaliter
meritorum vel labores ideo culpatos, vel laudes obfu-
scatas velimus, ut potius eorum scriptis nos delectari,
debitasque cuilibet laudes ea propter a nobis decerni,
ingenue fateamur. Interea quum non sit liberalium
ingeniorum, jurare statim in aliorum verba; nemo
etiam, putamus, nobis vitio vertet hanc, qua in Dispu-
tatione præsentis usi sumus, sentiendi ac judi-
candi de aliis libertatem.

W; Humberg, Diss., 1703
H-z

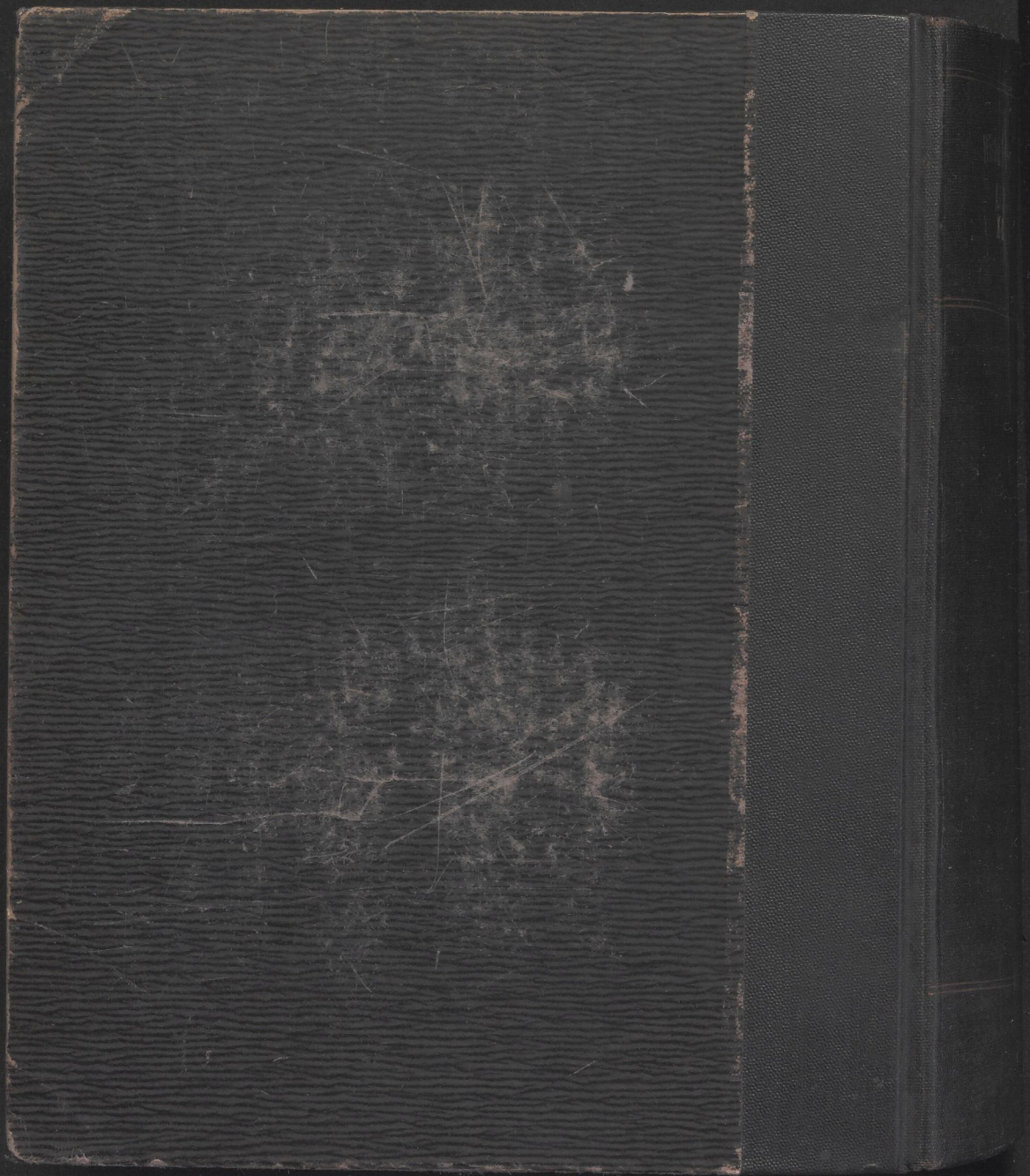
ULB Halle 3
005 361 788

5b

W 18

182.

2. B. V.
DISPUTATIO PRIOR
DE

M. 3-27
9

PRINCIPIO JURIS NATURÆ GENUINO,

1709 22

Quam

Rectore Academiæ

Principe Serenissimæ

DN. FRIDERICO

Electore Sa

&c. &c.

D. XVII. Augusti

hor. m.

eruditorum

subje

P R Æ

M. JO. ANDR

&

Respo

DAVID CHRISTI

Wittenb

Ex Matre

WITTENBERGÆ, Typis CHRISTI

